

Драганова В. В.,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Щербак Г. Р.,
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,
Державний торговельно-економічний університет

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ТОРГІВЛІ

Міжнародна цифрова торгівля – невід’ємний фактор сьогоденної економіки. Вона внесла значні зміни у структуру торгівельного обміну світу і продовжує модифікувати систему зовнішніх зносин. Через це з’явилась критична потреба переглянути та адаптувати міжнародно-правовий механізм, а особливо звернути увагу на міжнародне економічне право. Торгівля, яка включає в себе: логістику, платіжні системи, маркетинг, постійно прогресує і з кожним днем з’являються нові моменти та виклики, які сьогоденне міжнародне економічне право не в змозі охопити. Саме тому тема стає актуальною, для всього світу загалом. І необхідність змін нормативно-правових актів стає ще більш нагальною.

Початком електронної торгівлі вважають разом з появою перших сайтів, ще у 1990-х роках. Але особливою популярністю онлайн-комерція не користувалась, здійснювались поодинокі покупки, які супроводжувались недовірою до системи та поганим зворотним зв’язком. Проте з появою платформи Amazon усе докорінно змінилось: спочатку продавались лише книги на веб-сайті, але згодом бізнес розширився і став найбільшим онлайн-магазином. Уже через декілька років було створено PayPal, який також ставав з кожним роком все популярнішим і полегшує здійснення оплати на платформах. На глобальний рівень цифрова торгівля вийшла у 2000 році. Тоді вже європейські перейняли досвід Сполучених Штатів Америки та почала пропонувати свої товари та послуги в Інтернеті (Кузьменко, 2023).

Зараз, на піку розвитку онлайн-комерції, розрізняють такі форми діджиталізованої торгівлі: C2C (*Consumer-to-Consumer*); B2C (*Business-to-Consumer*); B2B (*Business-to-Business*); B2G (*Business-to-Government*) (Пластун, ст.2-3, 2021).

З новими видами торгівлі прийшли і нові методи їх правомірного регулювання. Наприклад, у 1984 році Комісією ООН було підписано перші документи з права міжнародної торгівлі, ЮНСІТРАЛ, які насамперед стосувались передачі електронних документів (Electronic Data Interchange). Стандарт описав усі необхідні папери щодо бізнес-транзакцій, які мають проходити цифрову обробку мережі.

Згідно з ЮНСІТРАЛ, зараз існують вже нові види електронної комерції, а саме: електронний обмін інформацією; електронний рух капіталу; електронні торгівля, гроші, маркетинг, банкінг та страхові послуги.

До середини 1990-х років потреба загострилась і постала необхідність розробити новий стандарт. Electronic Data Interchange for Administration, Commerce and Transport over Internet (EDIINT), будучи дещо розширеною та сучаснішою версією EDI, визначав засоби передавання транзакцій через Інтернет, використовуючи IP-адресу (Крегул, Батрименко, Батрименко, ст.3-4, 2018).

Також важливою була Конвенція Організації Об'єднаних Націй про використання електронних повідомлень у міжнародних договорах, прийнята була у 2005 році, а вступила у силу уже у 2013. Зміст її полягає у тому, що усі домовленості та контракти, які були укладені в онлайн-форматі мають таку ж юридичну силу, що й паперові екземпляри. Зараз ця конвенція ще більш актуальна, адже більшість угод укладається зараз в онлайн-режимі (Ясен, 2016).

Найцікавішим для розгляду є Робоча програма Світової організації торгівлі з електронної комерції. Затверджена була 25.09.1998. Метою програми визначили вивчення усіх сучасних проблем та питань, які пов'язані з розвитком інфраструктури для електронної комерції. Оскільки багато пунктів застаріло, Голова Генеральної ради СОТ розпочав консультації щодо поживавлення роботи та продовження мораторію на застосування мит до електронних передач даних. Також обговорюються такі питання, як: захист прав споживачів, спрощення цифрової торгівлі та електронних транзакцій, трансферу технологій. Залучені до

обговорення усі члени організації, що свідчить про готовність до прийняття нових рішень та внесення змін до угод (Департамент торговельних угод та розвитку експорту, 2025).

Підсумовуючи, можу зробити висновок, що електронна торгівля – один з найважливіших факторів сьогоденної економіки, але її нормативно-правове регулювання застаріле та має бути модифіковане. Адже у сучасних юридичних документах не враховуються більшість важливих аспектів: безпека та захищеність даних, транскордонні перевезення та торгівля, обробка документів та контрактів. Застарілі документи почали замінювати нові, актуальні; а до конвенцій випускають додатки, які враховують більше аспектів новітньої торгівлі.

Список використаних джерел

1. Кузьменко О. (2023). *Купити онлайн, або Коротка історія інтернет-торгівлі*. URL: <https://golos.te.ua/kupyty-onlajn-abo-korotka-istoriya-internet-torgivli/>
2. Пластун Н. (2021). *Лекція 2. Системи та форми електронної комерції*. URL: <http://nkkep.com/wp-content/uploads/2021/01/20.01.2021-PTBD-31-EK.pdf>
3. Крегул Ю., Батрименко В., Батрименко В. (2018). *Міжнародне регулювання міжнародної електронної комерції*. УДК 341:[004:738].
4. Ясен П. (2016). *Міжнародно-правове регулювання електронної торгівлі*. URL: https://ukrainepravo.com/international_law/private_international_law/mizhnarodno-pravove-regulyuvannya-elektronnoyi-torgivli/
5. Департамент торговельних угод та розвитку експорту (2025). *Робоча програма СОТ з Електронної комерції*. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1079ec93-73d7-4caa-a511-ee640e3d8c7f&title=RobochaProgramaZElektronnoiKomertsii>